

1. NAKUPOVÁNÍ A JEHO DŮSLEDKY

Téma nakupování a důsledků naší spotřeby představuje téma celých těchto pracovních listů a navíc je toto téma tak obsáhlé, že i náplň jednotlivých listů je pokryje jen částečně. Proto se zde omezíme jen na stručný přehled informačních zdrojů, s jejichž pomocí můžete rychle a jednoduše najít přehledné informace k jednotlivým tématům.

Nakupování

Obecně se problematikou nakupování zabývá publikace *Nekup to! aneb environmentálně šetrné nakupování*, vydaná Ekologickým institutem Veronica (v elektronické verzi na <http://www.veronica.cz/?id=77>). Zaměřuje se na tato témata: biopotraviny, Fair Trade – spravedlivý obchod, spotřebitel a odpady, dětské pleny, eko(v)ložky, květiny, oděvy v souvislostech, práci prostředky, nátěrové hmoty, desatero domácí ekologie.

Životní cyklus výrobku

K posouzení environmentálního dopadu jednotlivých výrobků slouží metoda zvaná **Life Cycle Assessment** (užívaná pod zkratkou LCA), česky **hodnocení (analýza) životního cyklu**. Ta v sobě zahrnuje všechny náklady (suroviny, energii) na jednotlivé fáze života výrobku a zohledňuje jejich environmentální dopady v oblastech, jako jsou globální změny klimatu, eutrofizace, acidifikace, toxicita pro člověka, poškození ozonové vrstvy, smog aj. Tento nástroj umožňuje porovnat dopady různých výrobků a určit, který z téže kategorie (např. porovnání obalových materiálů) je pro životní prostředí vhodnější. Nevýhodou LCA je mimo jiné obtížný sběr dat, velká časová náročnost analýzy či nejednoznačnost stanovení hranic analýzy.

Další informace

- <http://lca.jrc.ec.europa.eu/> – stránky Evropské platformy pro LCA (v angličtině)
- <http://www.waste.cz/waste.php?clanek=04-04/LCA-1.dil.htm> – článek v češtině stručně popisující metodu LCA a její aplikaci na odpady
- http://www.vscht.cz/uchop/ekotoxikologie/LCA_predmet.htm – stránky laboratoře ekotoxikologie a LCA VŠCHT, studijní materiály k LCA

1. NAKUPOVÁNÍ A JEHO DŮSLEDKY

NAKUPOVÁNÍ A JEHO DŮSLEDKY – pro 2. a 3. stupeň

- Cíl:** 1. Žák zpracuje na základě textu informace o dopadu výroby a dovozu vybraných surovin.
2. Vysvětlí tyto dopady ostatním.
3. Ze získaných informací vyvodí důsledky pro své nákupní chování.

	Aktivita	Čas	Pomůcky
1.	E – Jak vůbec vznikly?	10 min.	Hliníková plechovka, Bohemia Chips, mobil, káva, pracovní listy pro každého (Příloha 4), kartičky s názvy surovin (Příloha 5 CD), nutno vytisknout a rozstříhat)
2.	U – Skládankové učení	25 min.	Sady 4 textů k jednotlivým surovinám (Příloha 3 (CD), každý text dle počtu členů skupiny)
3.	R – Co jsem se dozvěděl/a	10 min.	Pracovní list

Popis hodiny:

Hodina je zaměřena na podrobné prozkoumání environmentálních a sociálních dopadů výroby a dovozu čtyř surovin – tantalu, hliníku, palmového oleje a kávy. Žáci nejprve hledají spojitost mezi výrobky, které tyto suroviny obsahují, a poté ve skupinách dávají dohromady, co o těchto surovinách vědí. Metodou skládankového učení se seznámí s dopady spotřeby těchto surovin a vyvodí z toho pro sebe důsledky.

Pracovní list: Příloha 3 (CD), Příloha 4, Příloha 5 (CD)

1. Jak vůbec vznikly?

Před žáky postavíme hliníkovou plechovku, chipsy (smažené na palmovém oleji – např. Bohemia Chips), mobil a kávu (**Příloha 4**). Položíme celé třídy otázky, jaké suroviny jsou potřeba k výrobě těchto věcí, kde se berou a jakým způsobem se získávají. Necháme každému chvíli na rozmyšlenou, následuje brainstorming, nápady zapisujeme na tabuli zvlášť ke každé věci.

Poté rozdělíme žáky do skupin po čtyřech pomocí kartiček (**Příloha 5 (CD)**), na nichž je napsáno tantal, hliník, palmový olej, kávové boby. Každý dostane jednu kartičku. Skupiny se vytvoří tak, aby v každé byla každá kartička zastoupena jednou. Tím vzniknou domovské skupiny, které se snaží přijít na to, jak se suroviny na kartičkách váží k oněm čtyřem výrobkům a co o těchto surovinách vědí.

2. Skládankové učení

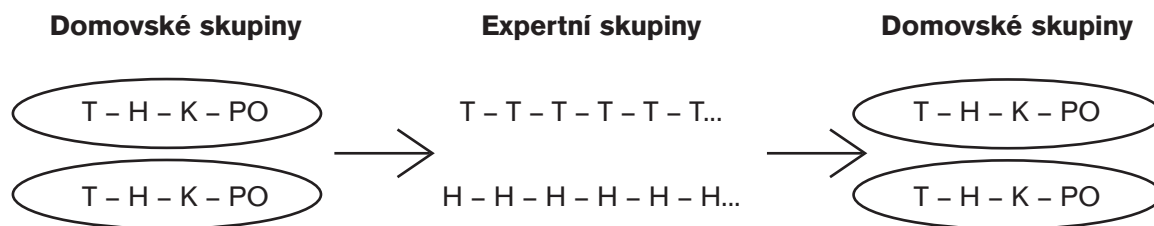
Poté co domovské skupiny vyřeší svůj úkol, každý člen z domovské skupiny odejde do tzv. expertní skupiny. V nich se sejdou žáci se stejnými kartičkami, vzniknou tedy čtyři expertní skupiny, jejichž práce se bude týkat jen jedné suroviny – tantalu, hliníku, kávy či palmového oleje, dle toho, co mají žáci na kartičce (**Příloha 3 (CD)**). Každý z expertů dostane text o své surovině. Úkolem expertní skupiny je přečíst si postupně po odstavcích text. Vždy jeden ze skupiny poté, co ostatní dočtou daný odstavec, shrne jeho obsah, vyjasní, co není jasné, a položí ostatním otázku, která se vztahuje k danému úseku. Pak se všichni společně pokusí shrnout nejdůležitější informace z odstavce do jedné věty. Stejný postup platí pro další odstavce textu. Na závěr se společně ve skupinách domluví na tom, jaké informace a jakým způsobem předají ostatním po návratu do domovské skupiny. Zadáni, co mají žáci ve skupinách dělat, napíšeme na tabuli.

Poté se experti navrátí zpět do svých domovských skupin a postupně seznámí své kolegy s tím, co se dozvěděli. Společně se pokusí odpovědět na otázku, co mají ony čtyři výrobky společného. Pokud je dostatek času, mohou ve skupině vymyslet k jednotlivým výrobkům „reklamní“ slogan, který by však popisoval negativní pozadí výroby daného produktu.

1. NAKUPOVÁNÍ A JEHO DŮSLEDKY

Schéma

3. Co jsem se dozvěděl/a?

Každý za sebe si do pracovního listu zapíše, co se o jednotlivých surovinách dozvěděl, co ho překvapilo, co by ho zajímalo dál a zda a jak tyto informace zapůsobí na jeho nákupní chování.

Ekologická stopa

Dalším nástrojem, který umožňuje měřit dopady naší spotřeby, je **ekologická stopa**. Té je věnován samostatný list. Zde jenom upozorníme na informační materiál, z něž jsou čerpány texty pro druhý stupeň: publikace *Česká stopa: environmentální a sociální dopady spotřeby za našimi hranicemi*, vydaná Zeleným kruhem. Kromě obecného úvodu o dopadech naší spotřeby a možných alternativách se zabývá podrobně dopady využívání těchto surovin, resp. činností: ropa, hliník, tantal, sója, mořské ryby, káva, palmový olej, tropické dřevo, oxid uhličitý, turistika.

